

AZ ÖNSZABÁLYOZOTT TANULÁS ÉS A SZOCIÁLISPROBLÉMA-MEGOLDÁS ÖSSZEFÜGGÉSEI 4. ÉVFOLYAMON

D. Molnár Éva *, Tóth Edit **, Kasik László *

* SZTE Neveléstudományi Intézet

** MTA-SZTE Képességfejlesztés Kutatócsoport

Kulcsszavak: önszabályozott tanulás; szociálisprobléma-megoldás; iskolai boldogulás

A sikeres iskolai boldogulás egyik alapvető feltétele a hatékony tanulásszervezés, valamint a szociális (interperszonális, társas) problémák hatékony kezelése. A tanulás terén olyan tanulási stratégiák alkalmazására és motívumok meglétére van szükség, amelyek révén a tanulók személyes felelősségüknek tekintik a tanulást, és képesek gondolataik, érzelmeik és viselkedésük kontrollálására (Zimmerman, 2011). Társas kapcsolataik alakításában, a társas problémák megoldásában szintén fontos szerepet játszik a felelősségvállalás és a tudatosság, annak eldöntése, hogy szeretnék vagy sem és amennyiben igen, milyen módon megoldani problémáikat. Vizsgálatunk célja az önszabályozott tanulás és a szociálisprobléma-megoldás összefüggéseinek feltárása volt 4. évfolyamos diákok körében (N=4082). A tanulók az Önszabályozott tanulás és a Szociálisprobléma-megoldás kérdőív elektronikus változatát töltötték ki 2015-ben az e-Dia felületén. Az első mérőeszköz 88 itemet és két főskálát (Tanulási stratégiák: CFI=0,97; TLI=0,96; RMSEA=0,029; Tanulási motívumok: CFI=0,95; TLI=0,93; RMSEA=0,033) tartalmaz. A tanulási stratégiákon belül vizsgáltuk a memorizálást, kidolgozást, tervezést, monitorozást, időgazdálkodást, erőfeszítés-kontrollt, segítségkérést, halogatást. A tanulási motívumok skálába az elsajátítási, a teljesítménykereső, a teljesítménykerülő motívum, a pozitív és a negatív énhatékonyság, illetve a szorongás tartozik. Az utóbbi mérőeszköz tételeinek száma 30, melyek hat faktorba csoportosulnak (Pozitív orientáció, Negatív orientáció, Racionalitás, Impulzivitás, Elkerülés, Szociális kíváncsiság; CFI=0,95; TLI=0,94; RMSEA=0,033). A két kérdőív által mért területek között igen sok – többségében gyenge és közepes erősségű ($r=0,20-0,34$; $p<0,05$) – a kapcsolat. Az önszabályozott tanulás és a problémamegoldó területek között leginkább a bevonódás/távolodás, pozitív és negatív énhatékonyság, valamint a valamivel való foglalkozás/nem foglalkozás szándéka mentén magyarázhatók a kapcsolatok. Például a racionális problémamegoldói stílus (alternatív megoldási módok keresése) pozitív kapcsolatban áll a tervezéssel, az erőfeszítéssel és az elsajátítási motívummal; a pozitív problémaorientáció (sikeres megoldásba vetett hit) az elsajátítási motívummal, az időgazdálkodással, az erőfeszítés-kontrollal és a pozitív énhatékonysággal. Negatív a kapcsolat a nyomon követés és két problémamegoldói stílus (impulzivitás, elkerülés), valamint a negatív problémaorientáció (megoldhatatlannak gondolt probléma), illetve a pozitív énhatékonyság és a negatív problémaorientáció között. Az eredmények rávilágítanak arra, hogy a társas területeken alkalmazott sikeres stratégiák együtt járhatnak a tanulás hatékony stratégiáival, míg a problémahelyzetek érzelme alapú vagy elkerülő megoldásai a monitorozás hiányával, szorongással, a képességek alacsony megítélésével társulhatnak. Mindezek alapján ígéretesnek bizonyul a szociálisprobléma-megoldás és önszabályozott tanulás fejlesztésének összekapcsolása.

A kutatás ideje alatt D. Molnár Éva és Kasik László Bolyai János Kutatási Ösztöndíjban részesült. A tanulmány megírását a K 119591 (NKFIH/OTKA) pályázat támogatta.